

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1841. 101

C. A. Renschel's Forlag

J. W. Holten's Boghandel

KYÖ
i Jylland

K Y Ø

i Jylland

En af de ældste Gaarde ved Limfjorden er Ky, hvis ældre Navn er Ky eller Kye. Den ligger i det gamle Himmershøvel, i Aalborg Amt, Slet Herred og Njstrup Sogn, i en Afstand af omtrent 2 Mile fra Ribe og Løgstør, ved en Arm af Ribesfjord. Det er muligt, at her i forlums Tid har været en Ø, da Fjorden gik op over de Enge, der nu omslutte Gaarden. Naar den nuværende Hovedgaard først er opført og senere ombygget, vides ikke. En Krans af Kæmpehøje omgiver Gaarden i en Omkreds af en Fjerdingvej, svært Murbævt i Kjelberetagen tyder paa en meget ældre Bygningsmaade, og i Grunden støder man paa en hel Del tilflugne Kampesten og grønglasfærede Mur- og Tagsten. I forrige Tid er horte der betydeligt Gods til Ky, nemlig Landsbyerne Njstrup, Ejdrup og Blære (de to sidste i Aars Herred), ligesom og store Skovstrækninger og de omkringliggende Kirker og Møller. Stundum har Gaarden været forenet med Lumbæk og Vaar.

I en lang Aarække havde Ky Ejere af den gamle Et Tornekrannds. I Aaret 1401 nævnes Mikkel Nielsen Tornekrannds til Ky, efter ham

Sønnen Niels Mikkelisen, og derpaa dennes Søn Mikkel Nielsen, der stred sig til Ky i Aaret 1442. Hans Søn Christen Mikkelisen forekommer 1461 og ejede sin fæderne Gaard 1467, da han havde en Ketsdrætte med Niels Griis om en Vandmølle. Denne Mølle havde Christen Mikkelisen labet bygge, og hans Nabo kærede over, at den forbrævede en Eng for ham. Endnu i Aaret 1472 vedbarede Striden. Christen Mikkelisen var gift med Fru Thale Kotsfeld, Datter af Erik Nielsen Kotsfeld og Fru Karen Rosenkrands. Deres Søn Niels Christensen ejede Ky i Begyndelsen af det 16de Hundrebaar. Han var gift med Fru Benedikte (Bente) Jensdatter, hvis Forældre vare Hr. Jens Madsen Munk til Bisborggaard og Fru Anne Skernov. Efter ham ejede Sønnen Erik Nielsen den fæderne Gaard, og han stred sig til Ky i August 1530. Fjere Aar senere havde han en Ketsfag med Kirkeværgen for Lynderup Kirke i Rinds Herred om en Eng, men tabte Sagen, eftersom Engen blev Kirken tilbømt. Han og hans Broder fik Tilfælle til at møde ved Kongens Krøning i August 1537.

Denne Brøder var Mikkel Nielsen. Han ejede paa den Tid Herregaarden Kollerup i Hadsbjerg Sogn, Galten Herred; men de maa siden have byttet Ejendomme med hinanden; thi i det seneste i Aaret 1546 skrev Mikkel Nielsen sig til Ky, og Erik Nielsen døde 1561 som Ejer af Kollerup. I det nævnte Aar 1546 havde Mikkel Nielsen en Trætte paa Herredagen paa Grund af Fiskeriet ud for Lumbøel, som Ketten tilbødte ham, efterdi han godtgjorde, at Abbed Anders af Bisbøl (Bjørnsholm) havde solgt ham Lumbøel med frit Fiskeri ud for Gaarden. 1548 understrev han som Vidne et Dokument i Forening med Niels Rosenkrands og Axel Suel, og samme Aar var han tilstede ved Forliget paa Bistrup imellem Hr. Fredbjørn Pøbebuffs Arvinge. Med Enevold Jensen Munk til Viborg havde han en Ketsag paa Grund af Arvedrab i denne Gaard efter sin Møder. I December 1563 udstødte han i Viborg et Pantebrev til Axel Suel til Billestrup for 100 Daler og 20 rhinske Gylben. Han pantsatte derfor 1 Gaard og noget mere Gods i Frejstrup, Lumbø Sogn, Slet Herred. Brevet blev understrevet af Biskoppen i Viborg Mester Kjeld Suel og Kanniken Hr. Morten Svæs. Mikkel Nielsens Hustru var Fru Kirsten Lykke, Datter af Hr. Jakob Lykke til Suberupholm og Fru Maren Wille. Hun arvede Herregaarden Raas kort Tid derefter; men den blev hendes Mand frabømt 1571. Sønnen Niels Mikkelsen, der var gift med Fru Anne Dyre, Datter af Klavs Iversen Dyre og Fru Johanne Biffert, arvede Ky efter ham. Han blev i Aaret 1560 paa Herredagen i Odense dømt til at udrede 56 Rdr. 2 M. 6 s. danke til Borgemeister Oluf Nielsen i denne By, efterdem han skødte ham den Sum. Han mødte ikke i Ketten; men det godtgjordes, at Stævningen var

læst i hans Borgestue paa Ky i hans egen Nærværelse. I Forlening havde han Hedemarken og Østerdal i Norge. Han døde uden Tvivl i Aaret 1586, efterdem Ludvig Munk den 16de April d. A. fik Venet efter ham. Den sidste af Witten Tornekrauds var Mikkel Nielsen, som efter sin Fader blev Gaardens Ejer. Han var gift med Fru Ibe Bjørn, Datter af Bjørn Anderfen til Stenalt og Fru Sidsel Ulfskand. Med Fru Ermegaard Gylbenstjerne havde han 1592 og 1596 Ketsstrid paa Grund af Arven efter hendes afdøde Mand Trud Bjørn til Bjørnsholm. Han døde i Aaret 1652, og hans Alder angibes da at have været 100 Aar.

Adskillige Aar før sin Hødgang havde han solgt sin fæderne Gaard. Denne tilhørte næmlig i September 1624 Just Høg, Hoomester for Sorø Akademi, der senere blev Rigens Kansler og i Aaret 1630 kjøbte Gjørdølev. Han maa omtrent paa denne Tid have solgt Ky til Hr. Christian Friis til Kragerup, Rigsråd og Kongens Kansler, der døde 1639. Hans Datter Fru Barbara Friis ægtebe i April 1637 Sorgen Seefeld til Bisborg, men døde allerede i September det følgende Aar af Kopper. Hendes Søn Ulrich Seefeld arbebe saaledes Ky. Han havde denne Gaard endnu i August 1671. I Slutningen af det 17de og i Begyndelsen af det 18de Hundrebaar tilhørte Gaarden Johan Adolf de Clerque, der ligeledes ejede Bjærgbygaard i Sølland. Han var en maadelig Person, der maatte sidde i Fængsel i Holbæk paa Grund af slet Opsørsel imod sin Hustru Magdalene Itzen. Denne sidste fik i December 1697 fri Raabigghed over Ky. Men hun døde i Slutningen af Aaret 1701, hvorpaa Kongen bød, at hendes Mand skulde sættes i Frihed. Nogle Aar senere, næmlig 1719, tilhørte Gaarden

K Y Ø

i Jylland

Justitierraad Benzon, 1739 Matthias Mørk og 1755 Asesthor Gleerups Enke. Den næste Ejer var Rancelliraad Webberking, hvem Ky tilhørte nogle Aar senere. Den Gang var Hovedgaardstaxten 26 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdk. 2 Alb. Ager og Engs Hartkorn, Skovfjilden = Tdr. 1 Skpe. = Fdk. 1 Alb. Bøndergodsset udgjorde 240 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdk., Møllefjilden 7 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdk. 2 Alb., og Tienben 29 Tdr. Senere har Gaarden haft Ejere af Navnene Lund, Monrad, de Poulson, Warburg og Steintal, om hvilke nærmere Underretning for største Delen savnes. Om en af disse, Lund, høves dog Sagn der i Eggen, hvilke fortælle, at han paa Grund af sin onde Afsæd imod Bønderne ikke kunde finde No i Graven, hvorover hans Enke saaledes forfærbedes, at hun saa sig nødt til at tilkalde to Præster for at saa ham nedmanet; men dette har ikke gavnet mere, end at han endnu staar op om Julenat og kommer hver Gang Gaarden et Haneffjed nærmere; for Tiden skal han være kommen til de saakaldte gule Banker i dens Omegn. Først naar han har nærmet sig den saaledes, at han kan lægge sin Haand paa Muren, skal han synke i Jorden. Den sidste af de oven nævnte Ejere var Martin Steintal, en Søde fra Frankfurt am Main. Efter at have kjøbt Ky, fandt han for godt at lade sig døbe, hvilken Højtidelighed foregik i Hjøstrup Kirke. Han udsolgede i nogen Tid en storartet Bindfjellighed, anlagde bethdelige Teglværker ved Gaardene Florasminde og Rannettedal i Hjøstrup Sogn og Kærsgaard i Ejdrup Sogn. Han havde forstaaet at vinde en stor Tilid, som han misbrugte til at paabrage sig en Væld, især Bøvelgæld, som langt overgik Egenkommens Verdi. Til sidst spillede han Fallit, mistede Forstanden og døde i Aarhus Daareanstalt. I Aaret 1855 fik han to Mænd til at vurdere

Gaarden med dens Tiliggende og forstod da saaledes at blænde dem, at de udstæbte et Vidnesbyrd om, at der paa Gaarden var en Besætning, dobbelt saa stor som den, der virkelig fandtes, og i det af dem opstaaede Dokument talte de om den beundrede Omegn og brugte flere lignende overdrevne Udtryk. Det gjaldt nu for den snedige Steintal at finde en Kjøber, der vilde gaa i Fælten. En saadan indfandt sig vedvære; det var en Vagermester Olsen, som ved sit Haandværk havde samlet sig nogen Formue. Denne Mand var i Førføringen saa glad ved sin Værbigthed som Gudssejer og ved den gode Handel, han troede at have gjort, at han endog havde i Sindet at gjøre den tykke Søde til — en Helgen. I en Førførbning i Kirken, hvor der tidligere havde staaet et Helgenbillede, hensesatte han nærlig en Buste af Steintal. Næste Aar, da Proosten kom paa Kirkesyn, blev han meget forundret over at finde en sliq Prydselse i Guds Hus. Han gjorde derfor Olsen opmærksom paa, at han høvsten kunde anse Steintal for en Helgen eller tillade et sliq Billede at staa i Kirken. Olsen maatte give efter, isjør nødig han end vilde; men snart fik han aldeles modsatte Tanker om Steintal. Terminen kom, bethdelige Renter skulde udredes, og Olsen kunde ikke med sin bedste Billie staafe dem til Beje. Skaansel kjendte Steintal ikke til. Først lagde han Beslag paa det indvendige Løssøre, og da det ikke gif bedre næste Termin, gjorde han Indsørfel i selve Gaarden, saa at Olsen mistede alt, hvad han ejede, deriblandt de 25,000 Rdlr., han havde udredet ved Tiltrædelsen. Ved Steintals Fallit udlagdes Gaarden til Centralasksen (i Kjøbenhavn) som 1ste Prioritetshaver for 75,000 Rdlr. Bestyrelsen for denne Sagsø søgte derpaa flere Gange at saa Gaarden afskændet ved offentlig Salg; men da dette mis-

K Y Ö

i Jylland

lykkedes, folgtes den underhaanden til Grev Tramp, Hofchef hos Enkedronningen.

Efterjom Teglværkerne ikke længer kunde give nogen taalelig Indtægt, da alt Brændsel var opbrugt, og Levet for største Delen ogsaa, og dertil kom, at det Sted, hvor Udsejling havde fundet Sted, var tilgroet, neblagde den ny Ejer diøse Værker og gjorde Gaarden atter til Aulsgaard. Han istandsatte den forfaldne Kirke, affiøvede Haven og mængdele Markerne, infredebe den lille Skov paa 6 Tønder Land og tilplantebe desuden 30 Tdr. Land. Nu er Gaarden, der frembyder et særdeles smukt Skue ud over Limfjorden, med Kys Skov, Lundsø Skov, Øyen Nibe, Sebersund, det saakaldte Nikolajbjerg med Søbjergene og med den gamle Herregaard Dyholm i Baggrunden, et af de

smønneste Herresæder i denne Egn. Efter Grevens Død i Høsten 1863 tilhører Kys nu hans Enkesøne, født A. H. Lefeldt.

Den grundmurede Hovedbygning, en Etage med Kvist, er opført af Grev Tramp efter Tegning af Arkitekt Stilling. Igeledes har han bygget en grundmuret Forpagterbolig og flere grundmurede Udhuse.

Kys er skiltet for omtrent 20 Tdr. Hartkorn. Fladeindholdet er 450 Tdr. Land, hvoraf 250 Tdr. Land Ager, 55 Tdr. Land Eng og omtrent 145 Tdr. Land Kær og Hebe. Rannettebal har 70 Tdr. Land Ager, 5 Tdr. Land Eng og en Hebestrækning, og Florasminde har 35 Tdr. Land Ager og 15 Tdr. Land Eng. Desuden høre til Gaarden Store-Niøstrup Kirke og noget Gods i Niøstrup og Ejstrup Øyer.

